

rieën te storen, ten gevolge, dat hij vervalt in een ál te groote natuurlijkheid dáár, waar de meesten gracie en wijding verwachtten. Op dit punt vond — en vindt — Rembrandt de minste bewonderaars. Te genieten van „de schoonheid van het leelijke” is nu eenmaal niet aan een ieder gegeven.

Er is wel eens beweerd, dat Rembrandt een tijdlang is vergeten, gelijk dit b.v. het geval was met Jan Vermeer van Delft. Niets is minder waar. Integendeel: men heeft zich steeds met Rembrandt bezig gehouden. Zelfs in de tijden van tegenzin tegen een goed deel van zijn werk vond men het noodig, een meening over hem te hebben en te uiten.

Na Rubens' dood in 1640 was Rembrandt de eenige groote portret- en historieschilder in Noord-Europa. Hij was de eenige bij wien men geschiedenissen kon leeren schilderen en daarom stroomden uit binnen- en buitenland de jongeren naar zijn werkplaats. Zoolang Rembrandt den voorsprong behield op de zich later ontwikkelende Fransche academische schilderkunst, was hij de eenige van wien iets uitging op dit gebied. In de tweede plaats was hij aanstonds de bekende etser, wiens werk van meet af aan internationaal verzameld werd. Kortom, men had reeds dadelijk een meening over hem omdat men die hebben moest.

Toen omstreeks 1660 à 1670 de esthetische en technische verlangens zich wijzigden, veranderde die meening natuurlijk. Maar men is Rembrandt sindsdien niet — gelijk wel eens gedacht wordt — gaan rekenen tot de minderwaardigen. Rembrandt is, behalve door de literatoren, nooit verloochend. Er blijkt slechts van een verschil van hoogte, waarop hij wordt geplaatst op de ranglijst der groote meesters. Rembrandt is naar het oordeel der schilders en verzamelaars steeds een zeer groot meester gebleven. Slechts de theoretici en literatoren hebben zijn naam afbreuk gedaan. Een jaar geleden (1936) heeft Prof. Gerard Brom in een rede over „Rembrandt in de literatuur”¹⁾ aangetoond, dat het eertijds niet de schrijvers waren, die Rembrandt's roem verbreedden.²⁾ Evenmin de betweters onder de schilders van latere geslachten, maar de collectionneurs, de echte liefhebbers, de mannen die zijn werken voor ondergang hebben behoed totdat ze in de musea gemeen goed konden worden.

Op de behandeling van Rembrandt's kunst door de literatoren wil ik, na het voortreffelijk werk van Brom, slechts zijdelings licht laten vallen. Het is mij er meer om te doen, na te gaan of werkelijk ooit de roem van Rembrandt hier te lande dusdanig is getaand, dat men hem uitschakelde gelijk Voltaire het deed, die hem niet wenschte op te nemen in zijn „temple du goût”.³⁾

¹⁾ G. Brom, Rembrandt in de Literatuur. Lezing voor de Allard Pierson-Stichting, in druk verschenen 1936.

²⁾ Brom t.a.p., blz. 4.

³⁾ Brom, blz. 1.